

Álegység és versenyképtelenség

A magyar baloldal számára két kulcsfontosságú kérdés adódik, amelyeknek jó megválaszolásától függ, hogy a párt vissza tud-e kapaszkodni a politikai versenybe. Az egyik az ideológiai, a másik az időtényező. Ideológiai alatt azt értjük, hogy a pártnak versenyképessége visszaszerzése érdekében ki kell alakítania egy követhető és világos ideológiai platformot. Időtényező alatt pedig azt, hogy jól kell megválasztania a sorai rendeződése szempontjából kívánatos időbeli perspektívát, egyszerűen szólván: rá kell éreznie saját változása ritmusára.

A kettő közül az egyik régi kihívás az MSZP számára, a másik azonban új. Régi kihívás az ideológia megreformálása. 1990 és 2004 között felismerhető ideológiával nem rendelkezett a párt, aztán jött Gyurcsány Ferenc a nemzeti közép és a polgári baloldal ideológiájával, ám csak talmi sikereket ért el. Manapság a párt visszazuhant valamiféle „ideológia előtti” állapotba, bár jelenleg két, egymással erősen rivalizáló irányzat is törekszik arra, hogy ideológiát és értékrendszert adjon az MSZP-nek. Az egyik csoport (nevezzük ezt „hagyományos baloldalnak”, s ide sorolhatjuk a pártelnököt és frakcióbeli híveit, valamint az MSZP belső platformjainak nagyobbik részét) rendkívül szemérmes, ha ideológiáról van szó. Beszél ugyan az MSZP előtt álló feladatokról, de inkább csak a kormányzat vonatkozásában. Energiáit a Fidesz ostromozására összpontosítja, s bár maga is elismeri, hogy a pártnak változnia kellene, de erre vonatkozóan nagyon tartózkodóan beszél. A másik csoport (nevezzük ezt „polgári baloldalnak”, amelynek meghatározó ereje Gyurcsány Ferenc Demokratikus Koalíció platformja) az ideológia tekintetében jóval hangosabb, s noha maga is roppant erős kormánykritikát fogalmaz meg, azért nem hanyagolja el az MSZP belső – ideológiai és szervezeti – átalakításának kérdését sem.

Az elmúlt időszak tanúsága szerint az MSZP e két irányzata *nem tud* vitatkozni egymással. Részint azért, mert van valamilyen ősi reflex a pártegységről, ami ezt a vitát megakadályozza;

részint azért, mert még csak abban sem tudnak szót érteni egymással, hogy *miért* kellene erről egymás között eszmét cserélniük. A hagyományos baloldaliak manapság úgy érvelnek, hogy az MSZP-nek amilyen gyorsan csak lehet, vissza kell kerülnie a hatalomba, Gyurcsányék ezzel élesen ellentétesen azt állítják: egyáltalán nem mindegy, milyen áron és állapotban kerül vissza a baloldal a hatalomba. Ha úgy, hogy a hatalomra kerülés *előtt* nem alakította át radikálisan ideológiáját és szervezetét, akkor nem is érdemes hatalomra kerülni, a párt tartósan bizonyosan nem lesz kormányképes.

Nem igaz, hogy egy modern pártban ne lehetne belső vitát folytatni. Az még kevésbé igaz, hogy a belső vita elvonja a figyelmet a legfőbb feladat: a kormánypárt leváltása elől. Amíg az MSZP ebben a kérdésben nem tud vitaképes párttá válni, addig versenyképesé se. A vita nagyjából a következő négy forgatókönyvet rajzolhatná ki a közel- és a távolabbi jövő tekintetében: 1. A Fideszt sikerül leváltani, de az MSZP változatlan marad; 2. A Fideszt nem sikerül leváltani és az MSZP is változatlan marad; 3. Az MSZP-t sikerül elindítani egy változási folyamaton, de a Fideszt nem sikerül leváltani; 4. Az MSZP-nek sikerül megváltozni, s ez hozzásegítheti a pártot, hogy ne csak legyőzze a Fideszt, de tartósan kormányképes párttá is váljék.

Ezek közül a variációk közül – jelen állás szerint – különösen a 2. számúnak „jók” a kilátásai. A Gyurcsány-féle elképzelésekből talán a 3. és a 4. verzió következik a leginkább, de az az ideális változat, hogy az MSZP gyökeres átalakuláson megy keresztül s még választást is nyer 2014-ben, eléggé illuzórikusnak tűnik. Azaz az elején jelzett *időperspektíva* kérdését is újra kell gondolnia a pártnak. Vajon meg lehet-e változtatni egy több mint 20 éves szervezeti szétagoltságban élő pártot egy-két év alatt? Vajon szabad-e egyáltalán 2014-es visszatérésben gondolkodni? A mai magyar baloldal nyilván egy emberként kiáltja, hogy igen, hiszen a jobboldal „tönkreteszi” az országot, s ennek a folyamatnak csak a baloldal tud ellent állni. A külföldi pártok példái azonban nagyon megfontolandóak. Ott nem ritkák 8-12 éves ellenzéki ciklusok is. Magyarországon még ott tartunk, hogy az ellenzékiiség haszontalan, mert *nem* a hatalomról szól. Tévedés. Az ellenzékiiségnél hasznosabb periódus nincs egy romjaiban heverő, szétagolt, sőt belső viták lefolytatására is alkalmatlan pártnak.

Nem szabad tehát lebecsülni az ellenzékiiséget! Szűk perspektíva, hogy az ellenzék szavára nem figyel a hatalom, ezért az ellenzéknek mielőbb magának kell hatalmi tényezővé válnia. Csakhogy ha egy ellenzéki párt felületesen kezeli belső ügyeit, s nem fordít elég figyelmet a belső ideológiai és szervezeti kérdések rendbetételére, hiába tér vissza a hatalomba, a megoldatlan belső problémák hatványozottan megterhelik majd a kormányzást – ahogy azt például 2004 után láthattuk. Ritkán beszélünk róla, de valószínűleg kulcskérdés: a 2002-2010 közötti bal-liberális kormányok kudarcát az okozta, hogy a nagy baloldali párt belső reformjai nem történtek meg, ideológiája, szervezeti struktúrája, működés módja nem felelt meg a hatékony kormányzás követelményeinek. Ebből csak bukás következhetett.

Bármilyen nagy is tehát a készlet a Fidesz-kormány leváltására, ha az MSZP megint felületes válaszokat ad a kormányváltás követelményének rendelve alá mindent, akkor egy esetleges 2014-es győzelem után még nagyobb bukás következhet, mint 2010-ben. A belső vita kisebb káoszt nyilván okozna, de az MSZP célja – ha mérvadó tényezőként akar tovább létezni – a nagyobb, talán végleges káosz elkerülése.